

Cussegl da vischnaunca
32-2021/2024

Concept "augmentar l'attractivitat dil vitg"

M E S S A D I

dalla suprastonza communalala al cussegl da vischnaunca

Stimada dunna presidenta
Stimadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

1. Situaziun da partenza

La vischnaunca da Mustér ha definiu en sia strategia 2030 la visiun: "Viver attractiv". Sut quella visiun ei vegniu sviluppau la finamira strategica 2030: "Augmentar l'attractivitat da Mustér sco liug da habitar". En siu program legislativ 2021-2024 ha la suprastonza communalala fixau la finamira concreta da scaffir in attractiv center dil vitg sco spazi da viver, sentupada e sviluppar

il commerci. Per saver planisar e realisar quella finamira ei vegniu eligiù ella seduta dil cussegl da vischnaunca dils 20 d'uoost 2022 ina cumissiun ch'ei sefatschentada intensivamein cun quei project. Ella cumissiun han priu part:

- cussegliaera Silvia Bucheli-Caduff
- cusseglier Otmar Flepp
- cussegliaera Larissa Fry Schuster
- gerau Wendelin Jacomet
- gerau Paul Schmidt
- president communal René Epp
- menader infrastructura Ervin Maissen

Plinavon ha ina grupp da lavur cun persunas ord plirs secturs (p.ex. commerci, gastronomia, giuventetgna etc.) accumpignau activamein il project.

Il biro specialisau Metron AG da Brugg ha moderau e menau la cumissiun e la grupp da lavur tras las sedutas e la finfinala formau il concept final.

La cumissiun ha en total salvau siat sedutas. Ulteriuramein han giu liug treis luvratoris cun la grupp da lavur. Il program ei en general staus fetg sportivs, il process dalla planisaziun da quei concept ei staus partius en treis fasas:

- 1) Valetaziun situaziun actuala
- 2) Definiziun situaziun finala
- 3) Definiziun finamiras concretas

Enteifer biebein in onn ha saviu vegnir elaborau in concept detagliau cun differentas mesiras co augmentar l'attractivitat dil vitg.

Ils 4 da november 2022 ha giu liug in'orientaziun publica en sala Peter Kaiser dalla Claustra Mustér davart il concept cun la presentaziun dils resultats. Plinavon ei vegniu rapportau el magazin uffizial "Detg denter nus" 04/2022 davart il project per far il vitg pli attractiv. L'informaziun detagliada e la discussiun davart il concept el cussegl da vischnaunca suonda ils 27 da schaner 2023.

2. Finamiras

Las finamiras dil concept ein las suandontas:

- Augmentar l'attractivitat da viver
- Optimar il sentiment da segirtad amiez il vitg
- Scaffir plazs da sentupada
- Crear spazi d'identitad
- Liug d'occurrentas per activar la veta el vitg
- Scaffir loghens da sentupada e per star da cumpignia
- Rinforzar la gastronomia ed il commerci
- Meglierar la qualitat da habitar
- Quietar il traffic amiez il vitg
- Scaffir mesiras concepziunalas per ch'ils automobilists seigien cunscients dil spazi public
- Crear in'attractiva via pils pedunzs (promenada)

3. Treis fasas da svilup

Il concept ei vegnius partius en treis fasas da svilup, numnadamein:

- 1) Pusseivels ed impurtonts loghens da sentupada e plazs da cruschada
- 2) Integraziun areal Hess
- 3) Liug da sentupada amiez il vitg (zona 20)

La suprastonza communal seconcentrescha cunzun sin la realisaziun d'entginas mesiras ell'empresa fasa e persequitescha activamein fasa dus.

Tier la fasa dus han ins el decuors digl atun 2022 giu tarmess ina concreta offerta als proprietaris dalla parcella Hess per acquistar il terren amiez il vitg. El decuors digl onn 2023 duei haver liug ina sentupada per contrahar concretamein davart l'offerta.

La fasa treis ei mo realisabla cun in sviament, autruisa sa buca vegnir realisau ina zona 20 amiez il vitg. Fasa treis ei in act politic e planisatori che sto en empresa lingia vegnir persequitaus sin palancau cantunal. Actualmein vegn fatg ponderaziuns en tgei fuorma ch'ins sa e duei intervegnir politicamein. Quei gest era en vesta al grond svilup che la regiun sisum la Surselva astga speronza spitgar ils proxims onns (Hotel Acla da Fontauna, niev resort Dieni).

4. Mesiras concretas

Il concept cuntegn en total 18 differentas mesiras per augmentar l'attractivitat dil vitg da Mustér. El concept ein las mesiras corrispudentas visiblas. La suprastonza communal seconcentrescha sin la realisaziun da tschun concretas mesiras, numnadamein:

- 1) Cons O9
- 2) Nani Bazar O2
- 3) Casa communal O4
- 4) Vitg O1
- 5) Via Sursilvana O3

Quellas tschun mesiras han il pli grond effect sin in augment dall'attractivitat dil vitg. Ils detagls da quella tschun mesiras ein visiblas el concept aschuntau e vegnan presentai detagliadamein alla seduta dil cussegl da vischnaunca. Las mesiras "Casa communal" e "Nani Bazar" ein gia en projectaziun cun la finamira dad aunc saver presentar uonn al cussegl da vischnaunca ils detagls cul credit necessari per realisar quella ton pli spert.

5. Ulteriuras mesiras

Per realisar las mesiras concretas drova ei mesiras accumpignontas. Aschia ei in niev concept da parcar necessaris. Igl ei previu d'optimar il concept da signalisaziun e da dar ina migliur alla formaziun dallas entradas el center dil vitg. Plinavon ein entginas mesiras a cuorta vesta planisadas, sco p.ex. la preschientscha (estetica) anoviars e la decoraziun ed equipaziun dalla cumparsa dalla vischnaunca. Era ei in niev concept da cultura en elaboraziun per activar ed intensiviar pli fetg occurrenzas culturalas, fieras ni auters events en nossa vischnaunca.

6. Proxims pass

Dacuort ha la suprastonza communal surdau ad in biro d'inschignier l'incarica da projectar las duas mesiras "Casa communal" e "Nani Bazar" en stretg contact cugl uffeci cantunal da construcziun bassa. Aschispert sco la planisaziun detagliada d'ina u l'otra mesira cun las calculaziuns da cuosts per la realisaziun ei sin meisa, vegn presentau la fatschenta al cussegl da vischnaunca per approbaziun.

El cass che las contractivas culs proprietaris dalla parcella Hess sesviluppeschon positivamein, vul dir che nus vegnin tier in conclus, vegn la suprastonza communal ad instradar ladinamein il process politic. La suprastonza communal ei da buna speronza ch'ins vegn ils proxims meins a saver, schebein la pussevltad d'in acquist da terren ei avon maun ni buca.

7. Ponderaziuns finalas

La suprastanza communal ei perschadida ch'ei drova in augment d'attractivitat en nies center dil vitg per contonscher la gronda finamira d'esser el futur in liug da habitar aunc pli attractiv en Surselva ed el Grischun. Il concept presentau preveda da scaffir bials loghens da sentupada e da colligiar quels in cun l'auter, sinaquei ch'indigen e hosp sesenti bein tier nus e sappi semover plascheivlamein enteifer nies vitg senza stuer temer il traffic motorisau.

Il pli grond potenzial da svilup vesa la suprastanza communal segiramein egl acquist dil terren digl areal Hess amiez il vitg. Quei niev spazi amiez il vitg arvesch pliras novas pusseivladads e cunzun novas ed innovativas perspectivas.

La suprastanza communal vul nezegiar optimalmein il potenzial amiez nies vitg per daventar in liug attractiv da habitar e da sentupada per famiglias ed affons, hosps e turists.

8. Proposta

Sin fundament dallas ponderaziuns suramenziunadas

p r o p o s a

la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca:

- da prender enonuschiantscha dil concept "augmentar l'attractivitat dil vitg".

Suprastanza communal Disentis/Mustér
Il president: Il canzlist:

René Epp

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 16 da schaner 2023

- Concept "Aufwertung öffentlicher Raum Disentis/Mustér" dils 13-10-2022